

Ün bancporta ad Ardez.

FOTOS A. FILLI

Cultura da bancs a Scuol

Mantgnair üna cultura veglia

DAD ANNATINA FILLI / ANR

■ **l' cumün da Scuol daja passa 400 bancs lung las sendas ed illas ses fracziuns. Üna societä ha l'intent d'inventarisar tuot ils bancs in Svizra e da realisar üna charta interactiva cun tuot ils lös correspondents.** I's tils chatta lung las sendas, davant portas d'chasa, pro fermativas dal trafic public, in gods, sülla pas-chüra o eir sün muntognas: Ils bancs chi invidan a far ün mumaint la posa. La cultura dals bancs in Svizra as cugnuschaschaspö tschientiners e'ls bancs toccan pro'ls bains culturals dal pajais. La societä svizra Cultura da bancs s'ingascha daspö l'on 2016 per la promoziun da quista cultura e quai a favur dal turissem, da la sandà e pel mantegnimaint da quist bain cultural.

Averts per propostas

l' cumün da Scuol as chatta da tuottas sorts bancs. Ingio daja da quels da metal plü nöbels, ingio bancportas o lura ils bancs lung las diversas sendas da spassegiar. A Scuol dominescha pro'ls bancs la culur cotschna, intant cha quels da Ftan sun blaus e tramettan our il muond ün salüd da quista fracziun. Quels intuorn Ardez indichan al viandant il nom dal lö ingio cha'l banc as rechatta ed ils bancs da Sent vegnan fats dals bos-chers cun laina raduonda. «Illa fracziun da Scuol daja sgüra passa 100 bancs ed in tuot il

cumün passa 400 pussibilitats per as tschantar», disch Christian Hännny, collavuratur da l'Uffizi da fabrica cumünal. Il mantegnimaint vain fat dals lavuraints cumünals. «Nus eschan averts per tuot las propostas per metter o eir per spostar ils bancs», declera'l. Plünavant manzuna'l chi sajan landervia ad inventarisar ed a documentar tuot ils bancs i'l territori dal cumün da Scuol. «Quai eir per savair in cas da reperaturas da che sort da bancs chi's tratta. Esa ün banc cun ün pè da beton o metal, che culur ha'l o quant grossas sun las assas?»

Stutta da la gronda spüerta

Pussibilitats publicas per as tschantar sun lioms importants tanter l'uman e la natura sco eir tanter dals umans svesa. Daspö tschientiners sun ils bancs üna part da la cultura svizra e sun üna tradiziun: Sco segn d'ospità invidan els ad ün e minchün da's fermar e da tour piazza. Inchantada da quista tradiziun es Renate Albrecher, la presidenta da la Societä cultura da bancs. «Cur ch'eu sun rivada avant desch ons in Svizra d'eira stutta da la gronda spüerta da bancs lung las sendas da viandar», manzun'la. Ella es oriunda da l'Austria ed in quella regiun ch'ella abitaiva nus cugnuschava quista spüerta. «La gronda part dals bancs as rechattan in lös cun üna bella vista, lös quiets o lös da forza», disch Albrecher. Plünavant es ella fascinada chi dà personas chi's pi-

glian il temp e mettan bancs in da tuottas fuormas dafatta illas muntogna. Pro diversas spassegiadas ha'la adüna darcheu fat l'experienza cha'ls lös dals bancs nu sun indichats illas chartas da gitas. «I m'es capità ch'eu n'ha fat marena pigliond a nüz ün crap per sezzar giò ed il prossim banc füss stat pac toc davent.»

Minchün po güdar

Ed uschè es nada l'idea d'inventarisar in l'ün o l'oter möd tuot ils bancs da la Svizra. «Nus vulain metter a disposiziun üna carta interactiva», declera Renate Albrecher. Per quist intent es la societä Cultura da bancs dependenta a l'agüd d'ün e minchün. «Sülla pagina d'internet www.bankgeheimnisse.ch as poja agiundscher üna fotografia da seis banc predilet ed indichar il lö, la ragiundschiabilità dal banc ed otras indicaziuns.» Qua cha'ls bancs nu tradischan ils secrets e las istorgias ch'els vegnan a savair, s'haja eir la pussibilità da notar l'istorgia persunala chid'ed colliada cul banc predilet. Albrecher e'ls ulteriurs iniziants speran cha fin la fin da quist on sajan registrats pro chantun almain 1000 bancs cun lur löes ed istorgias. La societä Cultura da bancs es commembra da la societä portadra per l'On european da la ierta culturala 2018.

Ulteriuras infuormaziuns as chatta süllas paginas d'internet www.bankkultur.ch e www.bankgeheimnisse.ch.

Ils bancs blaus cul salüd da Ftan.

Eir pro las fermativas dal trafic public as chatta da tuotta sorts bancs.

Ils bancs intuorn Ardez indichan il nom dal lö.

Il tipic banc da Scuol: assas cotschnas cun ün pè da beton.

Bancs e maisas spordschan lö per far ün picnic.

Ün banc plü nöbel a Scuol.